

Частка витрат на природоохоронні заходи у видатках бюджетів міст України складає від 0,01% та лише до 2,42%. При чому у містах, у яких найістотніший рівень забруднення, витрати на природоохоронні заходи становлять близько 10 грн./люд. в рік (Дніпропетровськ, Харків, Одеса). Готовність ж населення сплачувати збір чи відрахування пов'язане з екологією, перебувають ще на нижчому рівні, що зумовлено відсутністю розуміння необхідності таких інвестицій у майбутнє та значним податковим навантаженням.

Вигоди для довкілля повинні стати одним з найістотніших чинників інвестицій у відновлювальну енергетику. Водночас оцінювання цих вигод є неточним та складним. Загалом вигоди від використання нетрадиційних та відновлювальних джерел енергії, яке потребує істотних капітальних вкладень, слід проводити методами експертних (умовних) оцінювань або аналітичним методом, що поєднуватиме обсяги викидів конкретного забруднювача (пилу, діоксиду сірки тощо) та відповідні їм наслідки: вплив на здоров'я людей (зростання захворюваності, смертності), флору та фауну, матеріальне майно тощо у місцях знаходження об'єктів традиційної енергетики, з подальшим визначенням їх грошової оцінки.

Список літератури

1. Основні соціально-економічні показники міст за 2009 рік // Асоціація міст України. – К.: АСМ. 2010. – 134 с.
2. Основні соціально-економічні показники міст за 2006 рік // Асоціація міст України. – К.: АСМ. 2007. – 153 с.
3. Основні соціально-економічні показники міст за 2010 рік // Асоціація міст України. – К.: АСМ. 2011. – 82 с.

ЦІЛІ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Ляшенко О.М., к.е.н., доцент,
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля*

Безпекознавство розглядає систему як множину елементів, взаємозв'язок яких зумовлює її цілісність. Дослідження безпеки як загальнонаукової категорії, розгляд її епістемології, здійснений з використанням положень екосистейту, екосекенту, загальної теорії систем, теорій і концепцій функціонування та розвитку підприємства, а також за результатами опрацювання наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених з питань економічної свободи, гармонізації інтересів, управління підприємством дозволили виявити розмаїття зв'язків, що мають місце як усередині досліджуваного об'єкта, так і в його взаємозв'язку із зовнішнім середовищем, розглянути структуру системи економічної безпеки та пояснити генезу економічної безпеки підприємства. За результатами проведеного дослідження поняття «економічна безпека підприємства», на відміну від найпоширенішого його розуміння як стану захищеності від загроз, тлумачиться автором як результат керованих процесів досягнення тріади цілей управління економічною безпекою підприємства, що забезпечує набуття певної міри його економічної свободи в межах наявних об'єктивних і суб'єктивних обмежень, властивих системі економічної безпеки.

Цілепокладання є одним з ключових питань менеджменту. В управлінні економічною безпекою підприємства питання щодо сутності цілепокладання є доволі складними, а їх вирішення наразі не є остаточним. Авторська позиція розуміння сутності цілепокладання в управлінні економічною безпекою підприємства спирається на міждисциплінарне походження безпекознавства, особливості системотворення економічної безпеки та формування єдиного науково-практичного розуміння захисного, ресурсно-функціонального й гармонізаційного підходів до розгляду економічної безпеки. Подане розуміння сутності цілепокладання зумовило створення тріади цілей управління економічною безпекою підприємства: імперативною метою є узгодження інтересів зовнішніх і внутрішніх його стейкхолдерів, домінантною – протистояння загрозам, комплементарною – формування ресурсного забезпечення економічної безпеки підприємства.

Назва групи інтересів	Вид інтересу	Ознаки систематизації
за природою виникнення інтересу	природні штучні (вимушені)	<div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: center;"> <div style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">за можливістю узгодження узгоджувані (важко узгоджувані, не узгоджувані)</div> <div style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">а способом узгодження (стандартні, нестандартні)</div> <div style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">за альтернативністю способів узгодженні (безальтернативні (інваріантні), альтернативні (варіантні))</div> </div>
за об'єктом	майнові немайнові	
за суб'єктом	особисті групові колективні	
за персоніфікацією	інтереси власників інтереси менеджерів персоналу інтереси персоналу	
за характером	унікальні інноваційні адаптаційні традиційні рутинні	
за цілеспрямованістю	багатоцільові одноцільові	
за рівнем структуризації	структуровані слабко структуровані неструктуровані	
за управлінською ієрархією	стратегічні поточні оперативні	
за значущістю	першочергові другорядні	
за змінюваністю	постійні змінні	
за формою існування у часі	безперервні проектні (тимчасові) періодично повторювані неповторні (одноразові)	
за формою існування у просторі	комплексні точкові	
за часовим горизонтом	довгострокові короткострокові;	
за ступенем усвідомлення	дійсні помилкові;	
за можливістю вимірювання	вимірювані важко вимірювані невимірні;	
за способом вимірювання	визначені, імовірнісні невизначені	
за локалізацією у структурі зовнішнього середовища	мегарівневі макрорівневі мезорівневі мікрорівневі	

Рис. 1. Систематизація інтересів стейкхолдерів підприємства

Триаду покладено в основу класифікації цілей управління, які в системі економічної безпеки підприємства розрізняються за ознаками досяжності, ієрархічності, пріоритетності, часового горизонту та способом формалізації.

Досягнення імперативної мети управління економічною безпекою підприємства потребує детального вивчення інтересів його стейкхолдерів, які систематизовано в такий спосіб (див. рис. 1).

Отже, стейкхолдерам підприємства властива сукупність різноманітних взаємопов'язаних інтересів, які утворюють єдину систему. Інтереси стейкхолдерів завжди є суперечливими, передусім, через те, що їхня реалізація підпорядковується досягненню конкретних цілей стейкхолдерів. Тому у реальній діяльності підприємств узгодження економічних інтересів їхніх стейкхолдерів здійснюється шляхом часткового задоволення кожного з інтересів. Процес задоволення інтересів є досить складним з різних причин: великої кількості інтересів внутрішніх стейкхолдерів підприємства, що мають бути взаємоузгоджені між собою; численних економічних інтересів стейкхолдерів зовнішнього середовища, що підлягають взаємоузгодженню в процесі взаємодії як з підприємством, так і між собою; складності та суперечливості обох груп економічних інтересів та можливостей і способів їхнього узгодження тощо.

Отримані результати показали, що узгодження інтересів не завжди можливе і, більш того, не завжди потрібне. Саме тому бібліотеку способів узгодження інтересів стейкхолдерів підприємства створено у вигляді двох каталогів способів – конструктивних і деструктивних.

З огляду на домінуючу мету управління економічною безпекою підприємства складено семантичну картину загроз економічній безпеці підприємства, під якою розуміється лінгвістично та графічно інтерпретована експлікація внутрішніх логічних зв'язків між поняттями «загроза», «небезпека» й «ризик». При створенні експлікації внутрішніх логічних зв'язків між поняттями «небезпека» – «загроза» – «ризик» застосовано компонентний аналіз. Використання семантичної картини дозволяє уточнити набір ознак, за допомогою яких вибирається метод протистояння загрозам економічній безпеці підприємства.

Дослідження ресурсного забезпечення як комплементарної мети управління економічною безпекою підприємства потребувало виявлення його найголовніших властивостей, до яких належать такі пари як «кількість – якість» та «значущість – доступність». При цьому вкрай важливим є той факт, що кількісні та якісні ознаки складових ресурсного забезпечення економічній безпеці підприємства, будучи взаємопов'язаними між собою, не є взаємозамінними. Інакше кажучи, значна кількість того чи іншого ресурсу низької якості не може розглядатися як еквівалент кількості ресурсу прийнятної якості. Таке замінювання, навіть підміна, є неможливим ані в межах одного виду ресурсу, ані між різними видами ресурсів.

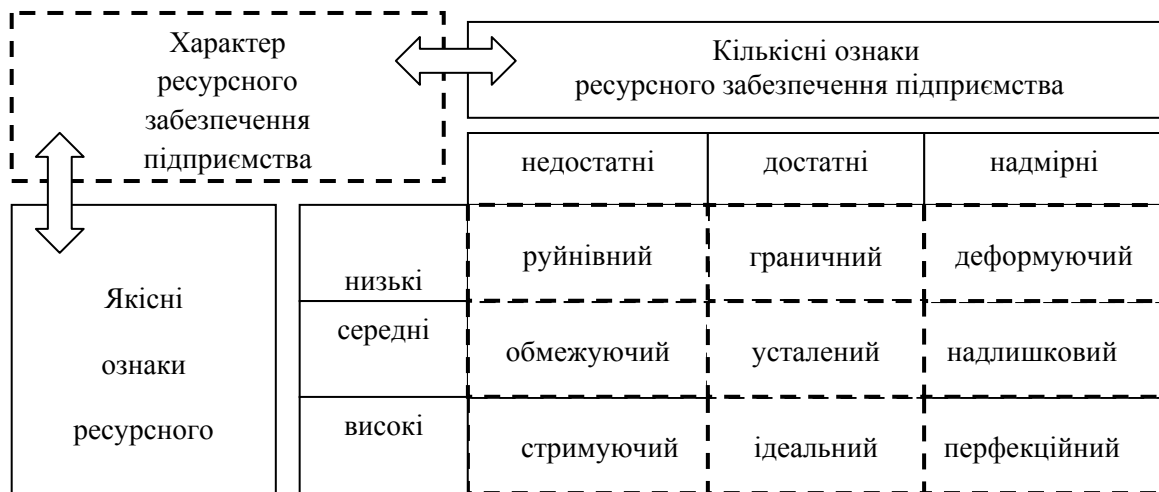

Рис. 2. Характер ресурсного забезпечення економічній безпеці підприємства

Доведено, що характер ресурсного забезпечення економічної безпеки підприємства може бути різним залежно від того, яким є стан кількісних та якісних ознак його складових (рис. 2).

Характер ресурсного забезпечення підприємства впливає на керованість його економічної безпеки. Уточнено, що такий вплив залежить від кількості та якості ресурсів, їхньої значущості й доступності, вибраного режиму економії та акмеобезпекологічних характеристик осіб, які ухвалюють рішення щодо ресурсного забезпечення економічної безпеки підприємства. Поняття «акмеобезпекологія» (*akmesecuritas*) уведено автором на стику понять «безпекознавство» та «акмеологія», яке комплексно описує спроможність менеджменту підприємства застосовувати в управлінні економічною безпекою найрезультативніші інструменти, використовуючи відповідним чином розвинені когнітивні, операційні та особистісні компетенції менеджерів.

Досягнення цілей управління економічною безпекою підприємства потребує попереднього діагностування, для чого вдосконалено відповідний інструментарій шляхом використання структурно-аналітичних методів (методу LFA (логічний рамковий підхід) – ідентифікації інтересів стейкхолдерів і структуризації способів їхнього узгодження, морфологічного методу – при формуванні альтернативних варіантів досягнення цілей управління економічною безпекою підприємства та кваліметричного – при вимірюванні результативності управління економічною безпекою підприємства), ланцюгове застосування яких дозволяє створити інформаційну базу для оцінювання економічної свободи підприємства.

Список літератури

1. Ляшенко О.М. Генеза системи економічної безпеки. Методологічний базис системи економічної безпеки / О.М. Ляшенко. – В кн.: Система економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : [монографія] ; за заг. ред. Г. В. Козаченко. – Луганськ: Елтон-2, 2010. – С. 7–20; С. 20–27.
2. Ляшенко А.Н. Проблемы согласования экономических интересов в условиях перехода Украины к инновационной модели развития / А. Н. Ляшенко. – В кн.: Украина и ее регионы на пути к инновационному обществу : [монографія] / [под общ. ред. И.П. Булеева, В.И. Дубницкого]. – Донецк: «Юго-Восток, Лтд», 2011. – Т. 1. – С. 119–134; С. 555–566.
3. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : [монографія] / Олександра Миколаївна Ляшенко. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2011. – 400 с.

ОСОБЕННОСТИ РЫНКОВ ЭЛЕКТРОЭНЕРГИИ И ЭНЕРГЕТИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ СТРАН БАЛТИИ

*Махнитко А.Е., доктор инженерных наук, профессор;
Ломан Т.В., доктор инженерных наук, профессор;
Варфоломеева Р.В., магистр инженерных наук, докторант,
Институт энергетики Рижского технического университета, Латвия*

Введение. 2011г был очень успешным для АО Латвэнерго, т.к. впервые за последние 20 лет было продано приблизительно 9 ТВт.ч электроэнергии, достигнув того объема, который был в 1991г. При этом, вне Латвии продано 2.3 ТВт.ч или четвертую часть от всего объема проданной электроэнергии. В каждом соседнем государстве в отдельности объем проданной электроэнергии в 3 раза больше, чем в 2010 году: в Литве в 2011г. продано 1.7 ТВт.ч (в 2010г. – 0.56 ТВт.ч). В Эстонии продано 0.5 ТВт.ч (в 2010г.-0.14 ТВт.ч). Эти результаты позволили АО Латвэнерго стать одним из лидеров Балтии по торговле электроэнергией [2].

В 2012 году планируется дальнейшее увеличение клиентов АО Латвэнерго за пределами Латвии. Предусматривается, что в Литве увеличится число предприятий, участвующих в свободном рынке электроэнергии. Тем самым для АО Латвэнерго образуется новое поле работы. Ожидается, что в 2012 году число клиентов в Литве и Эстонии удвоится. Это, главным образом, должно произойти потому, что с 1 января 2012 года в Литве, в связи с еще большей либерализацией рынка электроэнергии Литвы, еще больше предприятий будут